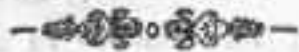

τοῦ λοιποῦ εἰς διαρκὴ ἔχθασιν ὅλων τῶν θαυμάτων τῆς βιομηχανίας, τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

— 0 —

Εἰς τῶν ἀντιγνωστῶν τῆς Πανδώρας, ἀναγνώστης φιλομαθὴς μᾶλλον ἢ πολυμαθὴς, μᾶς ῥώτητε δι' ἐπιστολῆς του, τίς καὶ ὁποία ἡ θεότης ἥς ἐπώνυμον τὸ ἡμέτερον σύγγραμμα.

Νὰ διδῶμεν τῷ ἀγαθῷ ἡμῶν συνδρομητῇ τὴν μυθολογίαν δὲν ἐπιχειροῦμεν, οὐδὲ νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὸν ληξιαρχικὸν ἐλεγχον τῶν ἀρχαίων γνωστῶν καὶ ἀγνωστων θεῶν, κατὰ τὸν Ἡσίοδον, διότι τοῦ Ἡσιόδου οὔτε τὴν εὐπιστίαν, οὔτε τὴν εὐκίριαν, οὔτε τὴν εὐφρίαν ἔχουμεν. Χαριζόμενοι ὁμῶς τῷ ἀντιγνώστῳ ἐκείνῳ, ἴσως δὲ καὶ τιπὺν ἄλλοις, θέλομεν ἐκθέσει τὰ τοῖς πλείστοις γνωστὰ περὶ Πανδώρας.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι πάντων τῶν ἐθνῶν πᾶσαι αἱ ἄμετροι θρησκεῖαι παραδέχονται μετὰ τὴν πρώτην πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρώτην τινὰ αὐτοῦ ἐξολοθρευσιν· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ μέσον τῆς ἐξολοθρεύσεως ταύτης διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας. Μεταξὺ ὁμῶς ἄλλων ὁ τοῦ Δευκαλίωνος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μῦθος παραδέχεται κατὰ μέρος ὡς τοιοῦτον, τὸν κατακλυσμὸν, ὡς καὶ ἡ ἀληθινὴ τοῦ Χριστοῦ θρησκεία παρέδωκεν ἡμῖν, ὅτι κατακλυσμὸς γενικὸς ἐπεκάλυψε τὴν γῆν ὅλην, καὶ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος κατέστρεψε, πλὴν μιᾶς οἰκογενείας, τῆς οἰκογενείας τοῦ Νῶε.

Τοῦ Νῶε λοιπὸν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ Δευκαλίωνος, ὁ πκτήρ Προμηθεὺς ἦτο κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ πλάστου του, οὐδόλως ἠττώμενος τοῦ Διὸς εἰς τὰς πανουργίας. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων, ἐπαιξε, κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν, εἰς τὸν Κρονίδην καὶ τὸ ἔξῃς.

Προσδιώρισαν οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι τὰ πρὸς ἀλλήλους χρεῖα, καὶ ὁ Προμηθεὺς, ἀντίκλητος ἢ μᾶλλον πληρεξούσιος δικηγόρος τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ἐπρότεινεν ὥστε οἱ θνητοὶ μέρος μόνον τοῦ σφαγίου νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς ἀθανάτους, τὸ δὲ λοιπὸν νὰ τρώωσιν αὐτοί. Ἀφοῦ δὲ διὰ πλειονοψηφίας ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρότασις παρὰ τῶν θεῶν, ὁ παμπόνηρος Προμηθεὺς ἐσφαξε δύο βοῦς, καὶ εἰς τοῦ ἐνὸς μὲν τὸ δέρμα θίσας τὰ ὀστέα ἀμφοτέρων τῶν βοῶν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τὸ κρέας καὶ τῶν δύο, ἀφῆκεν εἰς τὸν Δία, ἀντιπροσωπεύοντα τοὺς θεοὺς, τὴν ἐκλογὴν. Ὁ δὲ Ζεὺς ἀγνοῶν ὅπως τὴν ἀπάτην, ἐξελέξατο διὰ τοὺς θεοὺς τὸ τὰ ὀστέα περιέχον δέρμα καὶ ἀφῆκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἄλλο.

Ἀλλὰ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ κρέας, ἐπρεπε νὰ ἐψηθῇ καὶ διὰ νὰ ἐψηθῇ ἔχρηζε πυρὸς, τὸ δὲ πῦρ ἐκρυπτεν ὁ κεραυνούχος Ζεὺς. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ὁ Προμηθεὺς, ἵνα φέρῃ τὴν πανουργίαν αὐτοῦ εἰς πέρας, νὰ κλέψῃ τὸ πῦρ ἀπὸ τὸν Δία. Καὶ τῷ ὄντι ἐκλεψεν αὐτὸ εἰς κῆλον νάρθηκα καὶ τὸ παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τότε ἐκδίκησιν πνέων ὁ πατήρ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων,

— Προμηθεῦ, τῷ εἶπε· χάρις, διότι ἐξαπατήσας με ἐκλεψας τὸ πῦρ, ὠφελιμώτατον εἰς σεαυτὸν καὶ τοὺς μεταγενεστέρους σου ἀνθρώπους· ἀλλ' ἐγὼ θελω δώσει αὐτοῖς, πρὸς τιμωρίαν, κακὸν (!), ὅπερ θέλουσιν ἀγαπήσει, καὶ τοι τοιοῦτον. Εἶπε καὶ ἔγελασεν ὁ παντοδύναμος βασιλεὺς.

Ἀλλ' ἠξέυρετε ποῖον ἦτο τὸ περίεργον ἐκείνο κακὸν, ὅπερ, εἰ καὶ τοιοῦτον, ἠθέλεν εἶσθαι τερπνὸν καὶ ἀγαπητὸν ; —

Ἡ γυνὴ· τὸ ζῶντιον τοῦτο, ὅπερ ἐμπλέκον εἰς τὸν βίον μας χρυσαῦν ὕψισμα, ἐν εἶδει δικτύου, συλλαμβάσει τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας, πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἄλλ' ἡ γυνὴ εἶνε κακὸν ; — Ἐρωτήσατε τὸν Ἡσίοδον.

Ἡ γυνὴ εἶνε ἀπλοῦν ζῶντιον, χωρὶς οὐδενὸς ἑπλοῦ, ἐκτὸς τῆς περὶ τὸ πλέκειν δίκτυα ἐπιτηδειότητός της ; — Οὕτω τοῦλάχιστον λέγει ὁ Ἀνακρέων, ὅς τις, ὡς γνωστὸν, δὲν εἶνε ἀναρμόδιος περὶ τούτου κριτής.

Ἐκάμαμεν τὴν μικρὰν ταύτην παρεκβολήν, διότι ἀποφεύγομεν τὰς παρεξηγήσεις. . . .

Συγγνώμην, ἀναγνώστρια, στήσον τὴν ὀργήν σου τὴν καθ' ἡμῶν. Ἡμεῖς, ἡμεῖς οἱ δειλικοὶ, οὔτε κακὸν οὔτε ζῶντιον λέγομεν τὴν γυναῖκα, καὶ ἂν τὸ εἰπώμεν οὐδεὶς μᾶς ἀκούει. Το λέγει ὁ Ἡσίοδος, τὸ λέγει ὁ Ἀνακρέων.

Πλὴν πρὸς χάριν σας, Κυρίαι μου, ἰδοὺ διαμαρτύρεται ἡ Ν. Πανδώρα κατ' ἀμφοτέρων διαμαρτυρησιν ὁμοίαν τῆς κατὰ Σενέκα (Πανδώρας φυλ. Α')

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν μῆνιν τοῦ Διὸς κατὰ τοῦ Προμηθεῖος. Ὁ Ζεὺς, γνωρίζων, ὅτι ἦτο ἀδύνατον ν' ἀπατήσῃ τὸν Προμηθεά, ἀπεφάσισε ν' ἀπατήσῃ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἑπ.μηθεά, ὃν μάτην ἐκείνος εἶχε παραινέσει οὐδὲν δῶρον νὰ μὴ δεχθῇ παρὰ τοῦ Διὸς, μή τι κακὸν ἐκ τούτου συμβῇ τοῖς θνητοῖς.

Κατὰ διαταγὴν λοιπὸν τοῦ Διὸς ἀναμίξας ὁ Ἡφαιστος ἐπιδεξίως γῆν καὶ ὕδωρ, καὶ θέσας ἐν τῷ πλάσματι τούτῳ μορφὴν καὶ φωνὴν ἀνθρωπίνην, ἐφ' ἧς ἐπέπνεε κάλλος θεῖον καὶ, κατὰ τὸν Ἡσίοδον, Ἐπίρατον, ἐπύησε τὴν γυναῖκα.

Τότε προσελθούσα ἐκάστη θεάινα προσέφερεν αὐτῇ ἐν δῶρον καὶ πρώτη ἡ Ἀθηνα, ζώσασα καὶ κοσμήσασα αὐτήν, τῇ ἐδίδαξε πρὸς τούτοις ἔργα ποιήλα καὶ ἰδίως τὴν ὑφὴν τοῦ πελυδαϊδαίου ἱστοῦ· ἡ χρυσὴ Ἀφροδίτη περιέχουσε τὴν κεφαλὴν της μὲ χάριν, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ψυχὴν της φραντίδας καὶ ἐπιθυμίας· αἱ Χάριτες καὶ ἡ Σεπτὴ Πειθὼ ἐκόσμησαν τὸ σῶμά της μὲ λαμπρὰ κειμήλια (bijoux). Αἱ καλλίκομοι Ἰφραι τὴν ἐστεψαν μὲ ἐκρινὰ ἁλθ· ὁ Ἀργειφόντης Ἑρμῆς ἐπλήρωσεν αὐτὴν ψεύδους, ἐρασιμίων λόγων· καὶ ἦθους ἀπατηλοῦ· καὶ τελευταῖος ὁ Ζεὺς τῇ ἐχάρισε Πυξίδα (boite), ἥ· ἀγνωστον ἦν τὸ περιεχόμενον. Μετὰ δὲ ταῦτα πάντα, φωνήσας ὁ κήρυξ τῶν θεῶν ὠνόμασε τὴν πρώτην ἐκείνην γυναῖκα ΠΑΝΔΩΡΑΝ.

Ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες δῶρον ἐδώκεσαν.

Ἐτελέσας οὕτως ὁ Ζεὺς τὸν δόλον τοῦ ἐπεμψέ τὸν Ἑρμῆν, φέροντα τὸ θεῖον δῶρον εἰς τὸν Ἐπιμυθεῖα· αὐτὸς δέ, μ' ὅλας τοῦ ἀδελφοῦ του τὰς παραινήσεις, ἐδέχθη τὴν γυναῖκα . . .

Ὁ μωρός! — λέγει ὁ Πόσιδος — εὐθὺς τὸ μετενόησεν· ἀνοίξασα ἡ πολυπράγμων γυνὴ τὴν πυξίδα, διεσκέδασεν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὅλα τὰ νῦν κυριεύοντα τούτου κακὰ. καὶ τῶν ὁποίων τότε ἦν ὅλως ἄγνωστον. Πάραυτα

Πλεῖν μὲν γὰρ κακῶν, πλεῖν δὲ θάλασσα.

Μόνη ἡ ἑλπίς ἔμεινεν εἰς τὸν πυθμένα τῆς Πυξίδος, ἢ ἀμέσως ἀλλ' ἀνωφελῶς ἐπανέκλεισεν ἡ γυνή.

Περίεργον! πάντοτε πάντων τῶν δεινῶν ἡ γυνὴ εἰτία, εἴτε Εὐὰ ὀνομάζεται εἴτε Πανδώρα!

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ τῆς προγόου ἡμῶν. Ἡ δὲ Νέα Πανδώρα, ταπεινότερα καὶ λιτοτέρα ἐκείνης, ἄρκεται καὶ εἰς εὐμενῆ βλέμματα θνητῶν γυναικῶν, ἐλλειπόντων δῶρων παρ' ἀθανάτων· ἀλλ' ὅταν ἐνίοτε καὶ τούτων στερῇται, ὅταν καὶ ἐν τῇ γῇ κοινῇ τὴν περιστοιχίζῃ δυσμένεια, τότε, ὦ! τότε τῆς δυστήνου καρδία διανοίγεται ὑπ' ἀπελπισίας, καὶ αὐτὴ τὴν παραιτεῖ ἡ ἑλπίς! . . .

Πλὴν! ποῖον με ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; Εἰς τίνος θνητοῦ τὴν καρδίαν. καὶ ὅταν παντοῖα πάντοθεν τὸν περικυκλῶσι δεινὰ, δὲν μένει παρηγοροῦσα ἡ ἑλπίς, τὸ μικτόν τοῦτο μεταξὺ χαρᾶς, καὶ φόβου συναίσθημα, τὸ γλυκὺ τοῦτο ὄνομα, ὕστατον ἀφιπτάμενον τοῦ ἀθηνόους μετὰ τῆς ψυχῆς του, ἡ ροδόπρῶπος κόρη αὐτῇ, ἡ ἐπίσης κ' ἐξίσου πρὸς ἅπαντας μειδιώσα;—

ὦ! ἄς σιωπήσω, μὴ καταποντισθῶ ὁ ἄθλιος βλασημίας! . . .

Ἀδύνατον τῇ στιγμῇ ταύτῃ, ἐκάστη μάλιστα ἀναγνώστρια, νὰ μὴ ἐλπίῃ οὐδόλως, καὶ, ἀπαιτοῦσα τῆς Πανδώρας τί νέον, νὰ μὴ εὕρῃ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ αὐτῆς τῶν ὀνείρων της, ἐξακολουθήσιν, καθήκτομένα τῆς βαρβάρου μακρηγορίας τοῦ γράψαντος . . .

Τί ὅμως πρὸς ἡμᾶς; καὶ εἰς τοῦτο πταίει ἡ πρώτη γυνή; διότι ἐκ τῆς πυξίδος ἐξῆλθε καὶ ἡ πολυλογία, δεινὸν οὐ σμικρὸν οὐδ' ἀνισχετόν! . . .

Ἐὰν τελευταῖον ἡ πυξὶς τῆς Ν. Πανδώρας διασκεδάσῃ κατὰ δεκαπενθήμερίαν ἐπὶ τῆς γῆς καλὰ ἢ κακὰ, τούτου φοδερὸς κριτὴς καὶ ἀδέκαστος τῶν ἀναγνωστριῶν της ἡ ὀξύνοος εὐαισθησία! . . . Δ. Σ. Β.

ΠΑΝΘΡΑ.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΜΦΕΙ ΣΕΡΑΠΕΙΟΥ.

Ὁ σημερινὸς αἰὼν δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν τοπικὴν ἀπύστασιν, ἀλλ' ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀφανίσῃ καὶ τὴν ἀπόστασιν τοῦ χρόνου· καὶ ἐνῷ ἀφ' ἐνός, διὰ τῆς εὐρέσεως τῶν ἀτμοκινήτων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ μάλιστα τοῦ ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου,

οἱ κάτοικοι τῶν δύο ἡμισφαιρίων θέλουν ἔλθει μετ' ὀλίγον εἰς σχέσιν οἰκειότεραν παρ' ὅτι ἄλλοτε ἦσαν οἱ κάτοικοι δύο πόλεων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἀφ' ἑτέρου, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως πολλῶν παλαιοτάτων μνημείων, οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι θέλουν γνωρίσει καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον κόσμον καλῆτερα ἀφ' ὅτι τὸν ἐγνωρίζον αἱ σύγχρονοι γενεαί. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν θαυμασίων ἀνακτόρων, ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων τῆς Ἀσσυρίας, περὶ ὧν ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα, ἰδοὺ ὁ Κύριος Μνηεττής, ὑπάλληλος τοῦ ἐν Λούβρῳ τῶν Παρισίων μουσείου, εὐρίσκει τὸ ἐν Μέμφει Σεράπειον καὶ, διὰ συνδρομῆς τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἐπιχειρεῖ ἐκεῖ ἀνασκαφάς, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων βλέπομεν καὶ γνωρίζομεν τὸν ναὸν αὐτὸν πολὺ καλῆτερα παρ' ὅτι τὸν εἶδον καὶ τὸν ἐγνωρίσαν ὁ Στράβων καὶ ὁ Πausanias.

Ὁ Σέραπης ἦτο θεὸς τῶν Αἰγυπτίων, εἰς τὸν ὁποῖον, ἀπὸ τῆς ἐπυχῆς τῶν Πτολεμαίων, ἤγειραν μνημεῖα καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρχεν ἱερόν τοῦ Σεράπιδος, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πausanίου εἰς τὸ δέκατον ὁγδοὸν κεφάλαιον τῶν Ἀττικῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐξ ὁλοκλήρου ἀφανισθέν. Ἐκτίσθη δὲ Σεράπειον καὶ ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀβεντίνου· τοῦ ἱεροῦ τούτου σώζονται λείψανά τινα, καὶ ἰδίως, εἰς μὲν τὸ ἐν Λούβρῳ μουσεῖον, τὸ σύμπλεγμα τοῦ Τιβέρεως, ἐν Οὐατικῶν δὲ τὸ σύμπλεγμα τοῦ Νείλου, ἔργα κάλλιστα τὰ ὅποια ἐκόσμουσαν τὰς δύο προκειμένας τοῦ ναοῦ κρήνας. Εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως, πλησίον τῶν Ποτιόλων, ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια ἑτέρου Σεραπείου· οἱ γηραιοὶ αὐτοῦ λίθοι βρέχονται ἀδιακόπως ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ οἱ στυλοβάται τῶν ὀρίων ἐτι ἱσταμένων κινῶν αὐτοῦ περιέχουσι μυριάδας ζωοφύτων. Ἀλλὰ τὸ περιφημώτερον, τὸ κατ' ἐξοχὴν Σεράπειον ἦτο τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου οἰκοδομηθὲν, πολυθύλλητον μάλιστα διὰ τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ, διότι ἐκεῖ κατέθεσεν ἡ Κλεοπάτρα τοὺς εἰκοσάκις μυρίους τόμους τῆς Περγαμηνῆς βιβλιοθήκης, τοὺς ὁποίους ἐχάριεν εἰς αὐτὴν ὁ Ἀντώνιος. Καὶ ἐν τούτοις ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἦτο παράρτημα ἀπλοῦν τοῦ ἄλλου καὶ πολὺ μεγαλητέρου θησαυροῦ τῶν βιβλίων, τὸν ὁποῖον περιείχεν ἡ Ἀλεξανδρεία. Τοῦτο τὸ Σεράπειον κατεστράφη, ἐν ἔτει 391 μ. Χρ., ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεορίλου, δυνάμει δόγματος τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου, ἐπιτρέψαντος τὴν κατάλησιν τῶν μνημείων αὐτῶν τῆς εἰδωλολατρείας. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σεράπιδος ἠθέλησαν τότε ν' ἀντισταθῶσι διὰ τῆς βίβης· ἀλλ' ὁ Θεόφιλος, νικήσας, κατέβηκεν εἰς ἑδαφὸς τὸ οἰκοδόμημα.

Τὸ ἐν Μέμφει ἀνακαλυφθὲν ἐσχάτως Σεράπειον δὲν εἶναι βεβαίως τοσοῦτον ὀνομαστόν ὅσον τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκεῖνο· σχετὶ ὅμως τὸ ἄλλο προτέρημα ὅτι εἶναι, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν Πausanίαν, τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἱερῶν τούτων· ἐτιμᾶτο δὲ ἰδίως παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ διότι ἐν αὐτῷ ἐθίπτετο μὲν ὁ βῶς Ἀπὶς, ἐφυλάττετο δὲ καὶ τὸ Νειλομέτριον, δι' οὗ ἐμετρεῖτο ἡ αὐξησις τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου. Τὸ